

Psyke 1906–1920: Det første nordiske tidsskrift for psykologisk forskning

For hundre år siden, da psykologien var ung i Norden, oppsto det første nordiske fagtidsskrift for psykologisk forskning. Tidsskriftet skulle dekke det økende behov for informasjon om «resultaten af forskning på sjælslivets olika områden».

TEKST

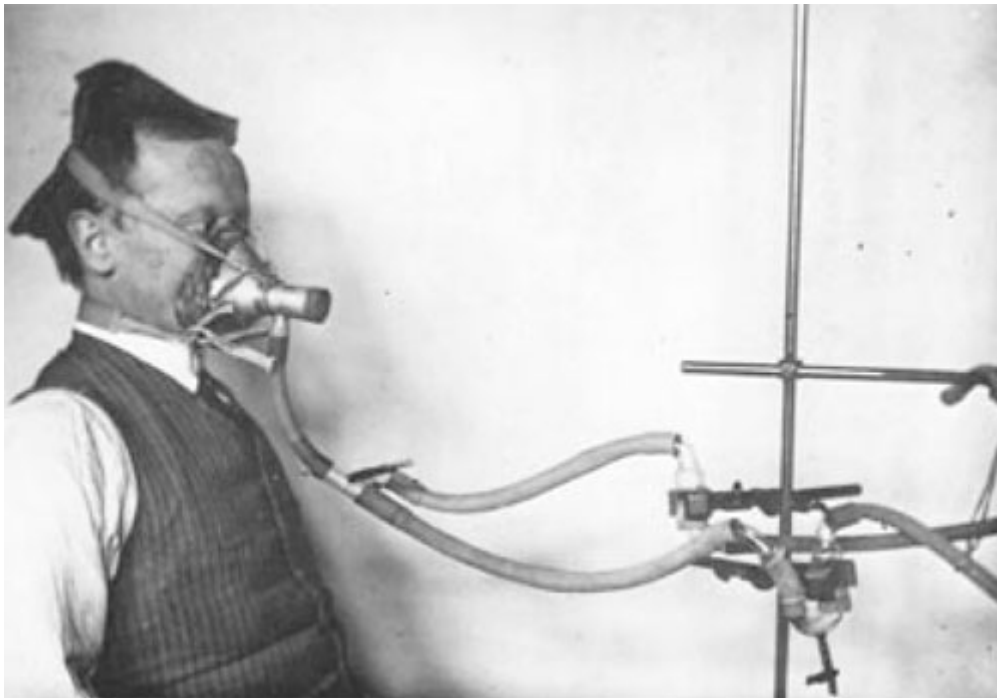
Karl Halvor Teigen

PUBLISERT 1. september 2005

Sindsstemningernes mimiske udtryk. Øverst fra venstre:
 «Forlegenhet», «27x41», «Kinin», «Vinsyre», Anden rk.: «Læser»,
 «Latter», «Sukkergodt», «Den søde Kløe». Tredie rk.: «Svovelkulfstof»,
 «Rosenolie»; «Stirrer i stærkt Lys», «Stirrer i svagt Lys». Fjerde rk.:
 «Myresyre», «En betænkelig Sag», «Solen i Øjnene», «Lytter».

Initiativtager, utgiver og den drivende kraft bak dette tidsskriftet var Sydney Alrutz, dosent i psykologi i Uppsala, og grunnlegger av det første psykologiske forskningslaboratoriet i Sverige. Han var ikke snauere enn at han fikk med seg tre professorer i filosofi fra de øvrige nordiske landene, Harald Høffding fra København, Arvid Grotenfelt fra Helsingfors og John Mourly Vold fra Kristiania.

Mand med respirasjonsmaske fra forsøg med stofskifteundersøgelse ved sjælelig virksomhed.

Psykes program skal være så omfattende som mulig, skriver Alrutz. Tidsskriftet skal ta opp allmenn og «egentlig» psykologi, derunder individualpsykologien, den patologiske psykologien og studiet av det underbevisste sjeleliv. Det skal også behandle anvendt eller «spesiell» psykologi, så som religions-, kriminal-, språk-, kunst- og litteraturpsykologi. Og det skal gis plass for barnpsykologi (genetisk psykologi, som man den gang kalte det), så vel som studier av sjelslivets lavere former (dyrepsykologien). Siden intet er oss nærmere enn vårt eget sjeleliv, håper utgiveren – med uthevet skrift – at Psyke også skal finne sine lesere blant «*den bildade allmänheten*» (Alrutz, 1906, s. 3).

Glimt fra innholdet

En gjennomblading av Psykes femten årganger viser at redaktøren holdt sitt løfte. Bredden er upåklagelig. Her finnes tekniske eksperimentopsykologiske rapporter side om side med filosofiske redegjørelser for sjelens natur. Litteraturpsykologiske betraktninger får plass ved siden av parapsykologiske anekdoter. Hvis vi trodde psykologien i dag spenner over et vidt felt, kan det være nyttig å bla igjennom noen årganger av Psyke. Allerede første bind strekker seg fra begrepet vilje, over raseteorier i psykologisk belysning, til «*Psykiska kvalifikationer för prästämbetet bland vilda folkslag*».

Og midt blant disse krevende temaer en liten perle: «Ett fall av sömngångarskap hos hund» (Nicolin, 1906). Foxterrieren Bepp drømte den var på revejakt og spratt opp og bet sin herre i nesen. Det ble en pinlig oppvåkning for begge parter. Etterpå skammet den seg, som en hund, i flere dager.

Mange spørsmål blir reist som i et tidsskrift av i dag glimrer med sitt fravær. Det gjelder for eksempel artikkelen «Er den såkalte sjøormen en illusjon? En metodologisk studie» (Alrutz, 1908). Og hva med «Et eiendommelig tilfelle av svømming i søvne» (Alrutz, 1914). Søvnsvømmeren var en 12 år gammel gutt som var falt i søvn under en båttur, drømte at de forliste og hoppet for sikkerhets skyld over bord. Det hører med til historien at han ikke kunne svømme i våken tilstand, men han sov som en fisk og våknet først da de dro ham om bord igjen.

Enda mer gripende er fenomenet *Retrospektion*, et begrep introdusert av den franske nevrologen Sollier (1908). Solliers retrospeksjon handler ikke om et hvilket som helst tilbakeblikk, men om en gjennomgripende åpenbaring, som fører til en revurdering av hele livshistorien. Den kommer vanligvis etter en periode av indre strid, som ifølge Sollier kan være så sterk at personen tror han er i ferd med å gå fra forstanden. Så kommer plutselig avklaringen: pasienten ser for seg hele livet fra barndommen av med et vell av detaljer, men fra et nytt perspektiv. Ubetydelige hendelser får ny mening, man innser sine villfarelser, man blir et nytt menneske. Klarhet og sikkerhet erstatter uro, angst og tvil. Fenomenet fullbyrdes som regel i løpet av en søvnløs natt, konstaterer forfatteren; altså ikke noe søvngjengeri eller søvnsvømmeri denne gangen. Tvert om: «Subjekten omtala, att aldrig har deras intelligens syntts dem lifligare enn då».

Psyke inneholder ellers det meste vi vil vente av et moderne fagtidsskrift, med unntak av stillingsannonsene. Vi finner rapporter fra internasjonale konferanser, så vel som fra de mer lokale møtene i den Psykologiska föreningen i Uppsala. Vi har «forskningsnytt»: sammendrag av utenlandske avhandlinger og artikler, slik notisen om retrospeksjon er et eksempel på. Også oversettelser av utenlandsk fagterminologi er oppe til debatt. Alf Ahlberg (1916) diskuterer begrepet *Einfühlung* (empati) og forkaster den direkte oversettelsen «innføling» til fordel for *innlevelse*, som vel fortsatt kan være en heldig term. Poul Bjerre (1911) leverer en omfattende og reflektert presentasjon av psykoanalysen, og argumenterer for at «Verdrängung» ikke betyr fortrenkning, men bør gjengis med *borttrenging*. Minst heldig er nordmannen Kristian Aars (1907) med sin oversettelse av *stimulus* (tysk: Reiz), et ord vi ifølge forfatteren «er nødsaget til å benytte på hver side vi skriver». Aars argumenterer for at på nordisk bør vi kalle slike stimuli for *sporer*. Forslaget blir imidlertid torpedert i en redaksjonell fotnote, hvor det påpekes at man på svensk allerede har uttrykkene *retmedel* eller *irritament*, og derfor ikke trenger ytterligere sporer. Som vi vet, har psykologene like til denne dag delt seg i synet på stimulus – som et irritament eller som en spore.

Tidsskriftet inneholder naturligvis også bokanmeldelser og sammendrag av skandinavisk forskning. Moderne utviklingspsykologer, og kanskje også kulturhistorikere, ville finne sammendraget av Brandells avhandling om *Barnets fantasi* interessant. Brandell (1915) lot lærere i barneskolen skrive første setning av en historie på tavlen: «När mor tidig en morgon skulle väcka barnen, då fann hon – o, fasa! – bäddarna tomma». Så lot han 274 barn i alderen 9–13 år fortsette historien på egen hånd. Guttene fortalte gjerne at barna hadde rømt til skogs eller til sjøs, enkelt og greit, mens jentene berettet lengre historier hvor barna «bortföras av troll, rövare, zigenare,

häxor eller karlar», hvis de ikke simpelthen har gjemt seg et sted i huset. Det manglet heller ikke historier med tragisk utgang, hvor barna – o, fasa! – druknet eller ble ihjelbitt av ulver.

Heller ikke de fagpolitiske utspillene mangler. I 1908-årgangen finner vi en diskusjon av psykologiens plass i lærerutdanningen, samt et forslag til studieplan i filosofi for gymnaset, hvor psykologien naturlig inngår. I 1909-årgangen lanseres det forslag om kurs i rettspsykologi for jurister. Og i 1918 finner vi et komplett forslag til studieplan for en selvstendig svensk embetseksamen i psykologi. Men det tok enda tretti år før psykologien ble selvstendig universitetsfag i Sverige. I mangel av offentlig støtte ber tidsskriftet året etter psykologiens venner i Skandinavia om bidrag til et Fond for psykologisk forskning. «Äfven mindre belopp mottagas med tacksamhet,» står det i oppropet, men hvor mye man fikk å være takknemlig for, nådde aldri ut til Psykes lesere.

Trekk fra forskningen

Et innslag som vi sjeldnere ser i våre dager, er bruken av tidsskriftet for å rekruttere forsøkspersoner, for ikke å si hele datamaterialer. Under overskriften: «En uppmaning til allmänheten» (1907) går redaksjonen ut og oppfordrer alle som har hatt og muligens *kommer til å få* eiendommelige drømmer eller syner, til å sende inn en detaljert beskrivelse. I hvilken grad allmennheten reagerte på oppfordringen, vites ikke. Men den var neppe helt forgjeves, i alle fall kunngjør Psykologisk institutt i Uppsala et par år senere et nytt opprop hvor de ønsker seg 1) materiale om usedvanlige begavelser; 2) materiale fra familier som viser eksempler på arvelighet av evner og defekter; 3) observasjoner, og aller helst eksperimenter, som demonstrerer tankeoverføring; og 4) rapporter av hallusinasjoner hos friske individer. Enda noen år senere ber det samme instituttet Psykes lesere om rapporter «angående säregna upplevelser vid dödsbädden.» For de som ikke hadde så sterke opplevelser å by på, kom det i neste årgang en forespørsel om hvordan det kjennes å sovne inn, og da ikke for godt, bare for natten (Alrutz, 1920).

En dansk psykolog går grundigere til verks og publiserer en 16 punkts Enquete med mange underpunkter, som han ber lesere å fylle ut dersom de kjenner til personer med «nervøse og psykiske forstyrrelser, der er foraarsagede af sjælelige rystelser eller pinlige oplevelser i børnealderen» (Kortsen, 1918). Spørreskjemaet er usminket psykoanalytisk og inneholder for eksempel spørsmål om «komplekset» er bevisst eller er trengt ned i underbevisstheten. Det gjelder å kalle en spade for en spade, når man vil finne hvor hunden ligger begravet. For interesserte i psykoterapiforskning kan det også være noe å lære, idet skjemaet avsluttes med spørsmål om man har forsøkt å anvende pedagogiske eller terapeutiske midler på tilfellet. I så fall, med hvilket resultat? Så enkelt kan det spørres.

Psyke gir oss gløtt inn i en forskningsvirkelighet som på flere måter ligner, men på andre avviker fra vår egen. Vi har kasus-historiene, som eksemplifiserer det Kurt Danziger (1985) har identifisert som Paris-modellen, hvor avvikende individer studeres

inngående, lett kamuflert under et psevdonym som Blanche W., Anna O, eller for den saks skyld, foxterrieren Bepp. Vi har Clark-modellen (fra Stanley Halls utviklingsstudier ved Clark University), eller enquete-metoden, hvor enkle spørsmål stilles til et stort antall individer. Og endelig har vi den klassiske Leipzig-modellen, hvor et fåtall forsøkspersoner, inkludert forskeren selv, leverer et fyldig kvantitativt materiale, basert på instrumentavlesninger og lignende «objektive» observasjoner.

Trick-fotografi lavet af Lehmann for at vise, at såkaldte åndefotografier kan være svindel.

Et vakkert eksempel på fysiologisk psykologi av den siste typen finner vi i en studie av eksamensfeber. Forfatteren, med det treffende navnet Claes Grill (1919), benyttet seg selv som forsøksperson og målte temperaturen fire ganger daglig i perioden før, under og etter avsluttende eksamen i anatomi. Eksamen foregikk hjemme hos eksaminator, og ser ut til å ha vært muntlig (mens tempen ble tatt i rektum, med eksaminators tillatelse). For å redusere de fysiske anstrengelser forbundet med reisen oppgir Grill at han tok sporvogn, la seg deretter 15 minutter på en sofa utenfor eksaminators bosted (!), før han slepte seg oppover de to trappene «*i synnerligen långsamt tempo*» (uthevet av forf.). Til tross for disse forholdsregler var kroppstemperaturen steget med en grad siden han dro hjemmefra. Etter grillingen målte Grill fortsatt 37,6; altså ingen feber å skryte av, men likevel et bevis på eksamensfeberens objektive eksistens. De følgende dager sysselsatte kandidaten seg ikke med intellektuelt arbeid, skriver han, temperaturen gikk ned, og av tittelen (Med. kand.) kan vi anta at eksamen ble bestått. (Dermed gikk verden glipp av en replikasjonsstudie.)

Norske bidrag

Det fremgår av disse eksemplene at svenske bidragsytere dominerte tidsskriftet, det gjaldt ikke minst den utrettelige redaktør. Men det innløp også bidrag fra norsk side, ikke minst fra universitetsstipendiaten Aars, som avløste Vold som norsk medredaktør etter Volds død i 1907. Aars ble i sin tur etterfulgt av Anathon Aall, grunnleggeren av Psykologisk institutt i Kristiania. Aall publiserte artikler om drøm, barnets sjeloliv, og studier av gjenfortelling av historier, som på flere måter foregriper Bartletts senere hukommelsesforskning (Aall, 1910).

Thorleif Schjelderup-Ebbe, senere berømt som oppdager av hakkeloven, rapporterer en serie eksperimenter hvor deltagerne får oppgitt et tall og skal skrive ned det første og beste tall som faller dem inn. Eksperimentet startet som et demonstrasjonsforsøk av Aall for en håndfull deltagere på Psykologisk institutt, men ble supplert med flere forsøkspersoner av Schjelderup-Ebbe (1913). Når det oppgitte tallet var 5, var svartallet nesten alltid høyere; når det var 50, var svartallet oftest lavere, men likevel høyere i det siste tilfelle enn det første. «Anchoring and adjustment» ville vi kalt det i dag, mens Aall så for seg en retningstendens som gjør at det er lettere å bevege seg oppover enn nedover på tallskalaen. Dette ble testet på følgende elegante, eller skal vi si makabre måte. Forsøkslederen forteller:

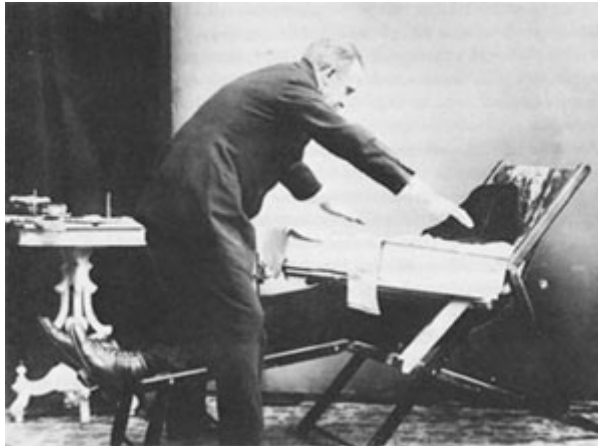
En overlærer sier: «I dag er en elev av min skole død». Hvor gammel er den døde eleven? De fleste gjettet på 12 år, og langt oftere over enn under midtpunktet i aldersfordelingen (6–14 år). Dette er i tråd med Aalls hypotese om en retningstendens i tenkningen.

Det er færre norske bidrag i klassen for mystikk og oversanselige fenomener. Det beste eksemplet er en meddelelse fra Norsk selskap for psykisk forskning (Jæger & Christie, 1920), som hadde invitert «det bekjente medium for direkte stemmer, Mrs. Susanna Harris», til Oslo, men var blitt grundig skuffet. Mrs. Harris fremkalte stemmer i en svevende trompet, men det var åpenbart hun selv som sto for snakkingen. I hvert fall holdt åndene seg konsekvent til engelsk og tysk uansett deres påståtte nasjonale opprinnelse. Hadde hun bare kunnet gi «om blot et eneste utvilsomt ægte fenomen, som f.eks. optræden av en norsk stemme,» sukker referenten. Selskapet mener derfor hun er en gjennomført bedragerske og advarer «med alt eftertryk» mot hennes opptredener.

Det uten sammenligning mest omfattende norske bidraget er intet mindre enn Harald Schjelderups doktoravhandling (1919). Arbeidet med tittelen *Til sansefønnemmelsernes psykologi*, inklusive tysk sammendrag, strakte seg over 84 tettskrevne sider og var basert på 4500 psykofysiske observasjoner. De iherdige forsøkspersoner var forfatteren selv og broren, cand. theol. Kristian Schjelderup. Vi kan konstatere at Schjelderup satser på å kalle stimuli for «sanseirritamenter» (sanseirritasjon), han har altså ikke latt seg overbevise av den forrige universitetsstipendiatens «sporer».

Hvordan kunne det gå til at Psyke, med sin hang til pikante meddelelser om sjøorm, søvngjengeri og mediumisme, går hen og trykker en knusktørr psykofysisk doktoravhandling in extenso (riktignok av en forsker som senere i livet kom til å vise

påfallende interesse for sjøorm, søvngjengeri og mediumisme, men det kunne jo ikke redaktøren vite). Her må vi tillate oss en kikk bak teppet hos den første generasjon nordiske psykologer. Det dreier seg om en gruppe som var tallmessig liten, men faglig ganske vidløftig.

Den 27. april 1913. Altrutz bøyde over forsøksperson, med hodet dekket av en svart duk og armene stukket inn i trebokser, i forsøk på å demonstrere «nervestråling».

Tre musketerer

Den «nye» psykologien i Danmark var grunnlagt av Alfred Lehmann, utdannet ingeniør, som etter et opphold hos Wundt i Leipzig etablerte det første danske Psykologiske laboratorium, privat og egenhendig i 1886. Ved siden av sitt aktive virke som eksperimentalpsykolog er han kjent for sitt store verk «Overtro og trolldom, fra de eldste tider og til våre dager» (Lehmann, 1893–1896). Det var ikke minst moderne overtro i form av spiritisme og mediumisme han ville til livs. På 1900-tallet ble han i stigende grad opptatt av anvendt psykologi, i form av arbeidsanalyse og psykotekniske prøver.

Anathon Aall i Norge var utdannet teolog, men ble nektet et professorat i kirkehistorie av dogmatiske grunner. Da han omsider ble professor i filosofi hadde han bak seg mange studieår i Tyskland og hadde opparbeidet stor entusiasme for den nye eksperimentalpsykologien, som den gang ble oppfattet som en ny giv for filosofien (psykologi ble jo regnet som en filosofisk disiplin). Dermed satset han sterkt på å grunnlegge et psykologisk institutt (1909), som han i likhet med Lehmann tilla en viktig funksjon: å sette et kritisk perspektiv på uvederheftige trosformer, eller som han sa i sin begrunnelse for opprettelsen: «... at lede den almindelige tankegang vedrørende sjæls- og aandslivets fænomener i et sundt spor». Men ikke alle var like begeistret for en positivistisk innstilling til sjelelivet. Professor i statsøkonomi, Oscar Jæger, som var idealist og spiritist (til tross for avsløringen av Mrs. Harris) kriget bittert med Aall over en tiårs periode, og Aall slo ublidt tilbake (Teigen, 1987).

Sydney Alrutz, den tredje av de eksperimentopsykologiske musketerer i Skandinavia, var også levende opptatt av det okkulte problem, men med motsatt fortegn. Hans dypeste motivasjon for sin virksomhet som fysiologisk psykolog var å vitenskapelig *bevise* eksistensen av okkulte krefter, ikke å motbevise den. Han forklarte telepatiske og clairvoyante fenomener med en hittil ukjent energi, nervestrålingen, som kunne overføres fra ett menneskes nervesystem til et annet. Den gikk gjennom glass og metall, men så ut til å bremses av bomull og papir. Samtidig prøvde Alrutz å opprettholde de vitenskapelige standarder for eksperimentering og kontroll, og utførte anerkjente studier av for eksempel hudsansenes psykofysiologi. For Aall og Lehmann var han dermed både en faglig støttespiller (i etableringen av eksperimentopsykologien) og en faglig motstander (i kampen om okkultismen).

Psyke viser trekk av begge deler. Det er mange gåtefulle fenomener som får luften seg i dette tidsskriftet. På et visst tidspunkt var Lehmann inne på ideen om å etablere et nytt og mer vitenskapelig tidsskrift. Detaljene er ikke kjent, men det er bevart et brev fra Aall (datert september 1915) som støtter tiltaket, forutsatt at Lehmann vil være redaktør. Aall skriver til sin kollega i København:

«Psyke» har været tyndt paa det siste; og jeg har for nogen år siden sagt Dr Alrutz min mening, at jeg synes det var for lite streng censur overfor innsendere, for megen dikkedering med spiritistiske o. l. historier. Han undskyldte sig med at tidsskriftet måtte se å imøtekomme det store publikum, som vilde ha disse spørsmål diskutert og det i en letfattelig form; han mente *ikke* at videnskapen skulde gjøre noget avslag i sin strenghet, men ...»

Det ble ikke noe av disse planene. Lesergrunnet var for lite og de økonomiske utsiktene usikre. Aall vurderer om man kan håpe på lesere i utlandet, men da vil det vel strande på at «vi som skriver noget og utgir det paa fransk tysk eller engelsk, vi er saa faa og har saa mange gjøremål herhjemme hvor vi skal bygge op et nyt fag midt blant vankundige og tvilende elskede lansmænd ...» (Teigen, 2004).

Slik forble *Psyke* uten konkurranse, og psykologiens få utvalgte her i landet og ellers i Skandinavia måtte gjøre det beste ut av den eksisterende situasjon.

Dermed finner vi fire år senere et annet interessant brev fra Anathon Aall, denne gang til sin svenske kollega. «Maa jeg faa forestille dig for en ung mann vi har her i Norge, Harald Schjelderup,» skriver Aall en januardag i 1919. Og så kommer en lang lovtale over denne unge mannens meritter, som nå har munnet ut i et større arbeid som «er absolut originalt, godt gjort eksperimentelt set, og jeg vil anta at det er virkelig verdifullt innen psykologien. Mit spørsmål er nu: Kan det bli optat i *Psyke*? Og i tilfelle naar vil det bli plass for det?»

I tillegg til den faglige begrunnelsen kommer det ikke mindre tvingende personlige grunner:

«Mannen er helt ubemidlet (søn av en avdød biskop). Saa du vet det er en velferdssak for ham aa finne utvei til trykning. Og han er saa betydelig! Vi kommer til aa faa glede av den mann i nordisk vitenskap! Bare se til!»

Som vi har sett, trykket Alrutz avhandlingen, og det ganske omgående. Den gang kunne en professors ord fremskynde publikasjonsprosessen for stipendiaten.

Alrutz fortsatte å utgi Psyke enda i to år. Hans avskjedsartikkel er et bittert oppgjør med Lehmann, som hadde innlemmet Alrutz i nyutgaven av «Overtro og trolldom» (Alrutz, 1920). Deretter ble Psyke slått sammen med et pedagogisk tidsskrift og endte som *Arkiv för psykologi och pedagogik* (1922–1929). I 1925 døde Alrutz. Han fikk altså ikke anledning til å «se til», når det gjaldt Schjelderups videre bidrag til nordisk vitenskap. Men andre har sett til og har kunnet bekrefte Aalls profetier. Så kanskje Aall var bedre utstyrt med okkulte evner enn han selv trodde. Han tilfredsstilte i alle fall Selskapet for psykisk forsknings beskjedne krav til «et utvilsomt ægte fenomen, som f.eks. optræden av en norsk stemme».

Karl Halvor Teigen

Psykologisk institutt

Pb. 1094 Blindern, 0317 Oslo

Tlf 22 84 51 87

E-post k.t.teigen@psykologi.uio.no

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 42, nummer 9, 2005, side 797-802

TEKST

Karl Halvor Teigen, Professor emeritus, Universitetet i Oslo

KONTAKT: k.h.teigen@psykologi.uio.no

+ Vis referanser

Referanser

Ahlberg, A. (1915). Til inlevelsens psykologi. *Psyke*, 10, 51-75.

Alrutz, S. (1906). Anmälan. *Psyke*, 1, 1-3.

Alrutz, S. (1908). Är den s.k. sjöormen en illusion? En metodologisk studie. *Psyke*, 3, 103-148.

Alrutz, S. (1913). Ett egendomligt fall av simmande i sömnen. *Psyke*, 8, 40-45.

Alrutz, S. (1920a). Hur känns det när Ni somnar in? *Psyke*, 15, 53.

Alrutz, S. (1920b). Nervstrålningens problem. Öppet brev til Professor Alfr. Lehmann, Köpenhamn. *Psyke*, 15, 196.

Bjerre, P. (1911). Psykoanalysen som vetenskap och terapi. *Psyke*, 6, 141-184.

Brandell, G. (1915). Barnets fantasi. *Psyke*, 10, 82-83.

Danziger, K. (1985). The origins of the psychological experiment as a social institution. *American Psychologist*, 40, 133-140.

- Grill, C. (1919). Några iakttagelser över kroppstemperaturens förhållande vid s.k. tentamensfeber. *Psyke*, 14, 186-190.
- Jæger, O., & Christie, O. (1920). Meddelande från Norsk Selskap for psykisk forskning. *Psyke*, 15, 54-57.
- Kortsen, K. (1918). Enquete over nervøse og psykiske forstyrrelser. *Psyke*, 13, 167-168.
- Lehmann, A. (1893-96). *Overtro og Trolddom fra de ældste Tider til vore Dage*. København: J. Frimodts forlag.
- Nicolin, E. (1906). Ett fall af sömngångarskap hos hund. *Psyke*, 1, 86.
- Schjelderup, H. (1919). Til sansefornelemelsernes psykofysiologi. *Psyke*, 14, 53-129.
- Schjelderup-Ebbe, Th. (1913). Om fælleskap i de tanker, som samme indtryk vækker hos de forskjellige. *Psyke*, 8, 1-17.
- Sollier, P. (1908). Notis: Retrospektion. *Psyke*, 3, 215-217.
- Teigen, K. H. (1987). Eksperimentalpsykologien mellom spiritisme og spekulasjon. Et 75-års minne fra Universitetet i Kristiania. I I. K. Moustgaard, J. M. Pedersen & K. H. Teigen (red.), *Seculum primum. Glimt fra 100 års psykologi i Norden* (ss. 87-104). København: Dansk psykologisk forlag.
- Teigen, K. H. (2004). Vitenskap kontra spiritisme i tidlig norsk psykologi: Om «å bygge op et nyt fag blandt vankundige og tvilende elskede lansmænn». *Psykologisk Tidsskrift - NTNU*, 7 (3), 13-19.
- Aall, A. (1910). Et psykologisk experiment om hukommelse og gjenfortælling. *Psyke*, 5, 93-112.
- Aall, A. (1915). Brev til Alfred Lehmann. Det kongelige bibliotek i København.
- Aall, A. (1919). Brev til Sydney Alrutz. Uppsala universitetsbibliotek.
- Aars, K. B. R. (1907). Om fysikalske sporer (stimuli - Reize). *Psyke*, 2, 126.